02/11/2022

Το συγκλονιστικό ταξίδι της καμπάνας του Τσάρου Νικολάου Β΄ από το Καρς στο Κιλκίς

/ Επικαιρότητα

Ήταν μόλις 15 ετών ο Αναστάσιος Αμανατίδης όταν ανέβαινε στο καμπαναριό της Μητρόπολης του Κιλκίς, κρεμόταν από το γλωσσίδι της τεράστιας ιστορικής καμπάνας του Καρς, μάζευε τα πόδια και γινόταν αόρατος μέσα στο θόλο της. Θυμάται ακόμη την εικόνα της, το μουντό γκρι και σκουροπράσινο χρώμα της και το σχήμα της που, όπως λέει, δεν έμοιαζε ούτε με τις μεγάλες καμπάνες που βρίσκονται στη Μονή Παντελεήμονος του Αγίου Όρους.

«Εκείνες έμοιαζαν περισσότερο με το σχήμα του κώνου και ο λαιμός τους στην κορυφή ήταν στενότερος. Αντίθετα, η καμπάνα του Καρς ήταν μεγαλοπρεπής. Η περιφέρειά της ήταν πολύ μεγαλύτερη και όλη θύμιζε το σχήμα που είχαν κάποτε τα φορέματα με φουρό. Το ύψος της πρέπει να ήταν γύρω στο ενάμισι μέτρο, τα υλικά της ο χαλκός και ο ορείχαλκος και το βάρος της τέσσερις τόνοι. Πάνω της είχε την εικόνα της Παναγίας με τον Χριστό, τον Άγιο Γεώργιο και την Μεταμόρφωση του Χριστού με τα εξαπτέρυγα ενώ στη μπορντούρα της, στο κάτω μέρος, υπήρχαν δύο σειρές σκαλισμένες φράσεις στην κυριλλική γραφή. Δεν ξέρω τι έγραφε...»

αναφέρει στο ΑΠΕ – ΜΠΕ ο **κ. Αμανατίδης, γιατρός και πρώην δήμαρχος Κιλκίς**.

Δώρο του Τσάρου Νικόλαου Β΄ της Ρωσίας

«...Η καμπάνα αυτή ήταν δώρο του Τσάρου Νικόλαου Β΄ της Ρωσίας, του τελευταίου της δυναστείας των Ρομανώφ, στην εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, έναν καλλιμάρμαρο ναό που κατάφεραν να χτίσουν οι Έλληνες Πόντιοι Καυκάσιοι του Καρς μέσα στα πρώτα είκοσι χρόνια που βρέθηκαν εκεί» διηγείται ο ίδιος, ξετυλίγοντας την ιστορία της καμπάνας. *«Στον ναό αυτό εκκλησιάζονταν και οι Ρώσοι στρατιώτες, γι' αυτό και είναι πιθανό να συγκινήθηκε ο Τσάρος που τους επισκεπτόταν και να αποφάσισε να δωρήσει την καμπάνα. Στη Ρωσία, άλλωστε, υπήρχαν εργαστήρια και χυτήρια πολλών τέτοιων κωδώνων, όπως ονόμαζαν τότε οι Πόντιοι τις καμπάνες»* προσθέτει με νόημα. Η καμπάνα αυτή, μαζί με άλλες δέκα μικρές θυγατρικές που δώρησε ο **Τσάρος**, ηχούσαν μαζί σε δοξολογίες και γιορτές, καθώς ο ναός ήταν το καμάρι της ελληνικής παροικίας.
Σύμφωνα με τον **κ. Αμανατίδη**, όταν έγινε η **Οκτωβριανή επανάσταση** το 1917 και αποσύρθηκε η Ρωσία από τον **Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο**, οι Ρώσοι έφυγαν από την περιοχή και οι Πόντιοι έμειναν εκτεθειμένοι στη μήνιν των Τούρκων. Αργότερα η Τουρκία αποχώρησε καθώς έχασε με τη Γερμανία τον **Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο** και η περιοχή προσαρτήθηκε στη Ρωσία των Μπολσεβίκων. Στο τέλος η περιοχή περιήλθε ξανά στην Τουρκία. Απέναντι στην κατάσταση που διαμορφωνόταν, οι **Έλληνες Πόντιοι Καυκάσιοι** άρχισαν να φεύγουν από το το **Καρς** σε μια μετοίκηση που ολοκληρώθηκε στις αρχές του 1921 και όπως λέει ο ίδιος, δεν έχει σχέση με τη **Μικρασιατική καταστροφή**, αφού έγινε δύο με τρία χρόνια πριν από

αυτήν. *«Με παρακλήσεις στον πρωθυπουργό, τον Βενιζέλο, πριν από τις εκλογές του 1920, οι Έλληνες Καυκάσιοι ζητούσαν από την Ελλάδα να στείλει καράβια να τους πάρει. Μαζεύτηκαν τότε στο Βατούμ περιμένοντας τα πλοία ενώ ομάδα υπηρεσιακών παραγόντων βοήθησε ο κόσμος να έρθει στην Ελλάδα»* σημειώνει.

Βαριές κακουχίες και πολλά τα θύματα του εξανθηματικού τύφου

Σε όλο αυτό το διάστημα, οι κακουχίες που αντιμετώπισαν οι άνθρωποι αυτοί ήταν μεγάλες καθώς άρχισαν να μετακινούνται υπό άθλιες συνθήκες και υπό επιδημία εξανθηματικού τύφου που μεταδιδόταν με τις ψείρες, λόγω του συνωστισμού, του συγχρωτισμού και της έλλειψης καθαριότητας. *«Δεκάδες ήταν οι θάνατοι κάθε μέρα. Πολλοί πέθαιναν στα καράβια και τους έριχναν στη θάλασσα. Όσοι είχαν κολλήσει τύφο, τρελαίνονταν αφού η αρρώστια έφερνε πυρετό, προκαλούσε*

εξανθήματα και θόλωνε το μυαλό» επισημαίνει ο **κ. Αμανατίδης**. Δεν παραλείπει, επίσης, να μιλήσει για όσους έχαναν τη ζωή τους από την ταλαιπωρία, τις δυσκολίες και τις αρρώστιες όταν έφταναν στην Καλαμαριά ή σε άλλα λιμάνια της Ελλάδας. Κάνει δε λόγο για μεγάλους πληθυσμούς που μετοίκησαν αφού, όπως λέει, *«75.000 ήταν οι Καυκάσιοι και άλλοι τόσοι από τις βόρειες περιοχές της Κριμαίας και του Σοχούμι. Υπολογίζεται, άλλωστε, ότι εκεί υπήρχαν ακόμη και 400.000 Έλληνες τον καιρό εκείνο»*.

Το συγκλονιστικό ταξίδι της καμπάνας

Όσο για το ταξίδι, οι άνθρωποι έπαιρναν μαζί τους ό,τι μπορούσαν να πάρουν. Μέσα στον πανικό αποφάσισαν να πάρουν την καμπάνα, αφού η μόνη τους ελπίδα ήταν η πίστη τους, η θρησκεία και ο δεσμός με την Εκκλησία. Τη φόρτωσαν με δυσκολία στο τρένο, καθώς ζύγιζε τέσσερις τόνους και από το **Καρς** τη μετέφεραν στην **Τυφλίδα** και από εκεί στο λιμάνι του Βατούμ. Όσο ο **πατήρ Ιωάννης Κακουλίδη**ς και οι άλλοι που τη συνόδευαν περίμεναν στο λιμάνι, ο κωδωνοκρούστης της έπεσε στη θάλασσα και χάθηκε.
Τη στιγμή, άλλωστε, που τη φόρτωσαν στο καράβι, κάποιοι λένε ότι το πλοίο έγειρε στη μια πλευρά και χρειάστηκε να μετατοπίσουν το φορτίο της ξυλείας για να ισορροπήσει. Το ταξίδι ήταν μακρύ και στο τέλος το καράβι έφτασε στη **Θεσσαλονίκη**. Οι πρόσφυγες κατέβηκαν στην Καλαμαριά για να ακολουθήσει η διαδικασία της απολύμανσης, από όπου περνούσαν όλοι οι ταξιδεύοντες με πλοία εκείνη την εποχή που η πανούκλα, η ευλογιά και άλλες αρρώστιες θέριζαν κυριολεκτικά. Την καμπάνα, που ήταν πολύ βαριά, την ξεφόρτωσαν στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και εκεί παρέμεινε για αρκετό καιρό αφού ο παπάς και όλοι όσοι την συνόδευαν στο ταξίδι της άφησαν την τελευταία τους πνοή στην **Καλαμαριά**.
Μετά από 2 – 3 χρόνια οι σύλλογοι των Ποντίων από τον **Καύκασο**, αναζητώντας χρήματα για να σπουδάσουν οι φοιτητές, πούλησαν την καμπάνα για 80.000 δραχμές στους Καυκάσιους συλλόγους του **Κιλκίς**. Από εκεί άνθρωποι με κάρα που έσερναν έξι ζευγάρια βόδια και βουβάλια κατάφεραν να την ανεβάσουν στο λόφο του Αγίου Γεωργίου στο **Κιλκίς**. *«Ο κόσμος συνόδευε την καμπάνα με δάκρυα στα μάτια και στο τέλος έφτασε και στήθηκε στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου»* σχολιάζει ο **κ. Αμανατίδης** και τονίζει ότι από εκεί ο διαπεραστικός της ήχος ακουγόταν σε απόσταση ακόμη και 25 χιλιομέτρων μακριά, φτάνοντας σε όλα τα προσφυγικά χωριά της περιοχής.
Κάπου ανάμεσα στις δεκαετίες του 1940 και του 1950 η καμπάνα κατέβηκε από τον Άγιο Γεώργιο και εγκαταστάθηκε στη **Μητρόπολη του Κιλκίς**, σε ένα ψηλό καμπαναριό με πέτρα. Από εκεί μεταφέρει τις παιδικές του μνήμες και ο **κ. Αμανατίδης**

.

Όταν ράγισε η καμπάνα…

Κάποια στιγμή, ωστόσο, η καμπάνα ράγισε καθώς το μέταλλο φαίνεται να μην άντεξε στις αλλαγές των καιρικών συνθηκών και ο μπάσος ήχος της δεν ήταν πια ο ίδιος. *«Ο δεσπότης Ιωακείμ Σμυρνιώτης είπε τότε: " σαν να ράγισε η καρδιά μου όταν άκουσα την καμπάνα τη Μεγάλη Παρασκευή να ηχεί βραχνά". Πράγματι θυμάμαι και εγώ την καμπάνα ραγισμένη από πάνω μέχρι κάτω και τον ήχο που έβγαζε καθώς η ρωγμή επηρέαζε τον χτύπο της»* σημειώνει ο **Αναστάσιος Αμανατίδης**. Έτσι αποφασίστηκε να καταλήξει η καμπάνα στο χυτήριο και να

γίνουν από το ίδιο μέταλλο άλλες 7 καμπάνες, τα... παιδιά της καμπάνας του **Καρς** . Οι 5 από αυτές τοποθετήθηκαν στη **Μητρόπολη Κιλκίς** και άλλες δύο σε εκκλησίες της ίδιας Μητρόπολης που δεν είχαν καμπάνες. Ο δε δεσπότης έπεισε τους συνομιλητές του ότι *«ήταν σαν να 'γιναν οι επτά καμπάνες με το χώμα που φέραν οι Πόντιοι από την πατρίδα...»*.

Οι φήμες για χρυσάφι

Τότε ξεκίνησαν και οι φήμες που άρχισαν να κυκλοφορούν μεταξύ των πιστών και σύμφωνα με τις οποίες, για να έχει η καμπάνα τέτοιον ήχο θα έπρεπε να περιέχει κάποιο πολύτιμο υλικό, ίσως και χρυσάφι. Ο δεσπότης αποφάσισε να συστήσει επιτροπή στην οποία συμμετείχαν επιφανείς από το **Κιλκίς**. Εκείνοι πήγαν στο χυτήριο, στη Θεσσαλονίκη και διαπίστωσαν ότι δεν υπήρχε στην καμπάνα κάποια πολύτιμο μέταλλο. Ο **Ιωακείμ Σμυρνιώτης** πέθανε το 1965, ωστόσο τα τελευταία χρόνια άρχισαν να αναβιώνουν οι ενστάσεις για την καταστροφή της καμπάνας.

Αναπαράσταση της υποδοχής της καμπάνας του Καρς

Πριν λίγες μέρες, με πρωτοβουλία της **Ένωσης Ποντίων ν. Κιλκίς «Οι Αργοναύτες»**, σε συνεργασία με πολιτιστικούς-ποντιακούς συλλόγους του Νομού Κιλκίς και υπό την αιγίδα της **Περιφερειακής Ενότητας Κιλκίς**, έγινε η αναπαράσταση της υποδοχής της **Καμπάνας του Καρς**, όταν πριν από δεκαετίες μεταφέρθηκε στο **Κιλκίς**.

Πρωταγωνίστρια της αναπαράστασης ήταν η καμπάνα, όχι βεβαίως η αυθεντική αλλά ένα ομοίωμά της από φελιζόλ που με πανηγυρική πορεία, η οποία ξεκίνησε από το Δημοτικό Στάδιο **Κιλκίς**, κατέληξε στο δημοτικό πάρκο **«Κήπος»**. Όσοι συνόδευσαν σε αυτήν την πορεία την καμπάνα – αντίγραφο, είδαν από κοντά τις φωτογραφίες της αυθεντικής καμπάνας του **Καρς** στη φωτογραφική έκθεση με εικόνες από το αρχείο του **κ. Δημητρίου Νικοπολιτίδη**.

Ο **κ. Αμανατίδης**, από την πλευρά του, αναγνωρίζει ότι εκείνα τα χρόνια προτεραιότητα για τους ανθρώπους που πέρασαν από τόσες δυσκολίες ήταν η επιβίωση. *«Μέσα στη φτώχεια και τα δεινά της προσφυγιάς, ο καθένας νοιαζόταν να μεγαλώσει τα παιδιά του ενώ το αίσθημα της ιστορικότητας και της ανάγκης για τη διατήρησή της εξέλειπε»* σχολιάζει. Ωστόσο τονίζει με νόημα: *«ήταν κρίμα που τη λιώσανε. Ας τη βάζανε σε έναν χώρο, σε ένα μουσείο, μόνο για να τη βλέπει ο κόσμος και ας μην χτυπούσε πια όπως πριν, και ας ήταν άχρηστη... »*.

ΕΝΩΣΗ ΠΟΝΤΙΩΝ Ν.ΚΙΛΚΙΣ
ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΚΑΤΩ ΠΟΤΑΜΙΑΣ
Ν. ΚΙΛΚΙΣ
ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΔΡΟΣΑΤΟΥ
ΚΙΛΚΙΣ
1979

ΔΙΠΟΤΑΜΟΥ

(Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ – Π. Γιούλτση)